

Kronologija pomembnih dogodkov v razvoju tovarne Rog v Ljubljani

Tatjana Adamič

- 1900** Janeschevo strojarno v Šempetrskem predmestju kupi veletrgovec z usnjem Carl Pollak.
- 1904** Pollak v sklopu tovarne na zahodnem vogalu zemljišča sezida enonadstropno stanovanjsko vilo s stolpičem po načrtu stavbenika Gustava Tonniesa.
- 1913** Pollak nadzida 1. nadstropje usnjarske delavnice in preuredi delavnico za sedlarje, kjer izdeluje konfekcijo za armado. Gradi podjetje Tonnies.
- 1915** Dobi dovoljenje za ureditev delavnice za ekstrahiranje čresla, pod pogojem, da je potrebno vzhodno od objekta postaviti 17 m visok prezračevalni (hladilni) stolp¹, zgrajen iz opeke s cementno malto. Načrt in statični izračun izdelata podjetje Maschinenbau Aktiengesellschaft Balcke, Bochum.
- 1917** 9. junija zaprosi za izdajo dovoljenja za povečanje tovarniškega poslopja, ki naj bi obsegalo pritlični prizidek k glavnemu poslopiju proti Ljubljani, nadzidavo glavnega poslopja za dve nadstropji in dozidavo dvonadstropnega prizidka s podstrešjem na dvoriščni strani tovarniškega območja². K prošnji priloži tehnični opis za povečanje tovarne in načrte (tlorise, prereze in fasade, na načrtu je podpisan Josip Jakusch, nadzorni arhitekt, maj 1917). Dobi gradbeno dovoljenje za nadzidek enega nadstropja in podstrešja na obstoječem poslopiju, za pritlični prizidek ob Sv. Petra nasipu ter prizidek stopnišča z garderobami, sanitariji in dvigali.
- 1918** Po predloženih načrtih iz leta 1917 Pollak zgradi le prizidek ob Ljubljani.
- 1919** Pollak severno od tovarniškega poslopja postavi podkleteno zgradbo pisarne. Gradi stavbno podjetje G. Tonnies.
- 1920** Podjetje preoblikuje v delniško družbo INDUS d.d. za industrijo usnja in usnjatih izdelkov, v kateri so delničarji člani družine Pollak.
- 1922** Podjetje zaprosi za podaljšanje gradbenega dovoljenja za nadzidavo tovarne za dve nadstropji na podlagi leta 1917 predloženih in odobrenih načrtov. Še istega leta dobi dovoljenje in začne zidati. Inšpekcija ugotovi, da gradi po spremenjenih načrtih, zato zahteva izdajo novega dovoljenja. Predložiti mora nove načrte.
- 1923** Podjetje predloži nove načrte z vsemi spremembami, ko je nadzidava že skoraj v celoti izvedena. Novi načrti obsegajo spremenjen dvoriščni prizidek in tehnični opis³ nadzidave pritlične dvorane iz 1879: 'Ta se izvede tako, da se podre prvo nadstropje in streha ter na banjasto obokano pritlično etažo postavi trinadstropno železobetonsko skeletno konstrukcijo širine 9,57m. Stropi so železobetonski, opremljeni s cementim estrihom. Streha je krita z lesnim cementom in posipana z 10 cm debelim močnim prodnim nasipom. Pod lesnocementno izolacijo strehe je neposredno na železobetonski strop položena posebna izolacijska masa iz žaganja, žlindre, peska in cementa. Nosilnost stropov: I. in II. nadstropje 500 kg/m², III. nadstropje 300 kg/m². Poslopje je z obeh strani opremljeno z zadostno množino oken, velikosti 6m². Okna so dvojna, sestavljena iz treh spodnjih delov in treh ventilacijskih zgornjih delov tako, da je mogoče delavnice dobro zračiti. Stroji v čevljarni in usnjarni dobivajo pogon od glavne transmisije, ki leži na posebnih konzolah, ki so pritrjene na železobetonskih stebričkih.'
- 1925** Podjetje ponovno prevzame prejšnje ime Carl Pollak d.d., kajti sprememba imena očitno podjetju ne prinese pričakovanega uspeha. Podjetje se začne zadolževati. Najame posojila pri Mestni hranilnici.
- 1933** V času gospodarske krize se podjetje znajde v takšnih finančnih težavah, da ne more odplačevati dolgov, zato Mestna hranilnica leta 1933 uvede prisilno upravo.
- 1938** Mestna hranilnica razglasi stečaj. Obratovanje tovarne prevzame nova družba Indus - tovarna usnja in usnjarskih izdelkov d.d., pri kateri ima vse do 1941 velik delež Mestna hranilnica.
- 1945** Tovarna usnja in usnjarskih izdelkov INDUS d.d. preide v državne roke.
- 1952** Svet za industrijo v Ljubljani dodeli tovarniške prostore v izmeri 11500 m² v uporabo Tovarni koles in pisalnih strojev Rog. Podjetje predloži v revizijo investicijski program za izgradnjo industrijskega kompleksa opuščene tovarne INDUS.
- 1953** Pripravljen je projekt⁴ za adaptacijo tovarniškega objekta ter gradnjo novega stopnišnega dela. Zaradi slabo izpeljanega in strmega stopnišča ter nezadostnih sanitarij je predvidena dozidava novega stopnišča z osebnim dvigalom. Staro stopnišče se poruši in zgradi sanitarije za približno 330 zaposlenih.
- 1962** Izveden je statični preizkus stropa II. nadstropja zaradi postavitve predvidenih strojnih naprav za novo lakirnico. Statik Leon Skaberne opazi, da je dejansko položena armatura dokaj različna od tiste, ki je prikazana v armaturnem načrtu iz revije Beton u. Eisen iz leta 1927. Zaradi težkih strojev je obstoječi tlak na mestih postavitve v širini dvorane nadomeščen z novim betonskim podom. S posegom se zmanjša obremenitev konstrukcije stropa.
- 1963** izdana je odločba za gradnjo prizidka h glavnemu tovarniškemu objektu. Rekonstrukcija ni v celoti izvedena.
- 1987** V pritličju obstoječe proizvodne dvorane se izvedejo preboji v nosilnem zidu med oboki zaradi boljše povezave obeh sosednjih proizvodnih prostorov. Z upoštevanjem navodil statika in varnostnih predpisov se stabilnost ne poslabša.
- 1992** Tovarna Rog sklene opustiti proizvodnjo na lokaciji ob Trubarjevi ulici. S strani tovarne je na Mestno občino podana namera o opustitvi proizvodnih dejavnosti in predlog za začetek spremembe prostorskega dokumenta, ki naj bi na območju kompleksa omogočil nove dejavnosti.
- 2006** V opuščnem tovarniškem poslopiju začne delovati neformalna mreža več deset posameznikov in posameznic, ki prostor uporabljajo v nepridobitne namene (ateljeji, produkcijski prostori, galerijski in prireditveni prostori).

Opombe

- ¹ Lokacija stolpa je vidna na situaciji tovarne iz 1917.
- ² ZAL, Reg I, Fasc. 1793, spis 696.
- ³ Tehnični opis nadzidave in prizidave tovarniškega poslopja tovarne usnja Indus d.d. v Ljubljani, je pripravil Slograd, Slovenska gradbena in Industrijska d.d., Ljubljana, zanjo ing. Josip Dedek, 24.1.1923, vir: ZAL, Reg IV, Lju 493
- ⁴ Glavni projekt z armaturnimi načrti, projektant Biro arh Gaspari, 20.6.1953. Vir: ZAL, Lju 701, Te 34.